

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 De his, quæ pertinent ad culpam respectu hominis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

quia est in augmento corporali ipsa essentia quantitas non tollitur, cum semper maneat dimensio interminata, sed secundum diversas terminationes quas recipit, fit mutatio de parvo in magnum, quae est augmentum, ita etiam ipsa virtus charitatis non tollitur per essentiam suam, sed variatur terminatio eius. Omnis autem forma recepta in aliquo subiecto terminationem recipit secundum capacitatem recipientis; unde quando subiectum charitatis magis disponitur ad charitatem, scilicet ad congregationem suam ad Deum, tanto maiorem participat charitatem, & sic charitas secundum suam essentiam augeri dicitur.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

QV AESTIO VII.

DE INDE quaeritur de his quae pertinent ad culpam.

¶ Et quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum Petrus negando Christum peccauit mortaliter.

¶ Secundo, Vtrum habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione, sit peccatum mortale.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Petrus negando Christum peccauit mortaliter.

CIRCA primum sic proceditur. Videtur, quod Petrus negando Christum non peccauit mortaliter. Dicitur enim quaedam gl. quod peccauit per surreptionem, sed peccatum per surreptionem est veniale, & non mortale, unde primi motus qui per surreptionem sunt, sunt peccata venialia, ergo peccauit tantum venialiter.

¶ 2° Praet. Bernardus dicit in lib. de dile. domini, quod in Petro charitas fuit sopita, non extincta: sed per peccatum mortale charitas extinguitur, ergo Petrus non peccauit mortaliter.

SED CONTRA est, quod Gregorius dicit in mora. quod Petrus ab ipsis faucibus diaboli eripitur: sed in faucibus diaboli non est aliquis nisi per peccatum mortale, ergo Petrus peccauit mortaliter.

RESPON. Dicendum, quod absque dubio Petrus peccauit mortaliter negando Christum, quod quidem patet ex duobus. Primo, quia negauit fidem in loco ubi periclitabatur, & eius confessio requirebatur. Ore enim confessio fit ad salutem, ut dicitur ad Rom. 10. in quo uidetur quod sit de necessitate salutis confessio fidei in casu praedicto, & sic praecipue mendacium in his quae fidei sunt, est peccatum mortale, secundum Augustinum in lib. de mendacio. Secundo, quia defectus confessionis & mendacio addidit periurium & blasphemiam, quia ut dicitur Matth. 16. Coepit detestari & iurare, quia non nouisset hominem, quae constat esse grauius peccata. Unde gl. dicit ibidem. Tertio cepit detestari, & iurare, quia non nouisset hominem, quia perseuerare in peccato dat in incrementum scelerum, & qui minima spernit, cadit in maiora.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod surreptio dupliciter accipitur. Vno modo, secundum quod opponitur deliberationi, & sic primi motus dicitur esse surreptitij, & sic Petrus ex surreptione non peccauit. Alio modo, secundum quod opponitur electioni, & sic Petrus ex surreptione peccauit, quia non peccauit

A ex electione quasi ex certa malitia, sed ex passione timoris: talis autem surreptio non excusat a mortali, sicut patet in incontinente, qui fornicatur motus concupiscentia, cum tamen haberet propositum continendi.

AD II. dicendum, quod Bernardus improprie loquitur & eius uerbum ut uerificetur, est intelligendum de quadam dilectione familiaritatis, quam Petrus ad Christum conceperat, quae in eo mansit etiam post negationem, uel si intelligatur de charitate gratuita, intelligendum est, quod non fuit extincta secundum praedestinationem diuinam, quae eius potentiam praeparabat, quam uisus in se extincta secundum actum.

ARTICVLVS XV.

Vtrum habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione sit peccatum mortale.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod habere plures praebendas sine cura animarum absque dispensatione sit peccatum mortale. Quicumque enim facit contra statutum concilij, peccat mortaliter: sed qui habet plures praebendas facit contra statutum concilij generalis, ergo peccat mortaliter. Probatio media, dist. 7. de in quodam decreto Urbani papae, quod incipit. Sacrorum canonum. Omnino aliquem in duabus ecclesiis titulari non liceat, sed unusquisque in qua titularus est, in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopus dispositione vnus diuersis praesens possit ecclesiis, canonicus tamen praebendarius, nisi unius ecclesiae in qua conscribitur, esse non debet.

CONTRA est, quod in quodam decreto septime synodi. Clericus ab instanti tempore in duabus non connumeretur ecclesiis: negotiationis. n. est hoc, & turpis lucri commodum, & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum, & sic idem quod prius.

¶ 3° Praet. Chrysostomus dicit, quod tenebra erubuit, lumen erubescat, quod figura non fuit coecliam, rei reor esse illicitam: figura autem non fuit concessum, quod inter Leuitas qui capiebat in Bertheem, caperet in Hierusalem, ergo cum perfectiores esse deamus, qui capit in Tyro, non capit in Damasco.

¶ 4° Praet. Bernardus dicit. Qui non vnus, sed plures est in beneficiis, non vnus, sed plures erit in suppliciis: sed qui habet plures praebendas, plures est in beneficiis, ergo plures erit in suppliciis, & sic grauius peccat.

¶ 5° Praet. Quicumque committit se discrimini, & periculo peccati mortalis, peccat mortaliter: iste est huiusmodi, quia recipiendo plures praebendas iurat statuta utriusque ecclesiae, in quibus praebenda datur, quae aliquando non possunt simul seruari, utpote si eodem tempore uocerat ad electionem in utraque ecclesia, uel ad aliqua ecclesiae negocia peragenda, & praecipue, si sit causa inter duas ecclesias, cum utriusque teneatur, ergo uidetur quod peccet mortaliter.

SED CONTRA est, quia illud quod uergit in coe periculum, non est ab ecclesia sustinendum: sed ecclesia sustinet ut aliqui coeter habeant duas praebendas, ergo in hoc non est periculum peccati mortalis.

¶ 2° Praet. Licet sit alicui patrimonium habenti praebendam accipere: sed maior est conuenientia inter ecclesiastica beneficia, quam iter patrimonium & praebendam, ergo etiam licet habenti unam praebendam, accipere aliam.

RESPON. Dicendum, quod ois questio, in qua de mortali peccato quaerit, nisi expresse ueritas habeatur,

D. 384.

beat, periculose determinatur: quia error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat a toto, licet forte a tanto. Error vero, quo creditur esse mortale, quod non est mortale ex conscientia ligat ad peccatum mortale. Precipue autem periculum est, ubi veritas ambigua est, quod in hac questione accidit. Cum enim hæc questio ad theologos pertineat, in quantum dependet ex iure divino, vel ex iure naturali: & ad iuristas, in quantum dependet ex iure positivo, inveniunt in ea theologus, iurista, & iurista iuristas contrarie sentire. In iure naq. divino non inveniunt determinata expressa, cum in sacra scriptura expressa mentio de ea non fiat, quæ vis ad eam argumenta ex aliquibus auctoritatibus scripturæ forte adduci possint, quæ tamen non lucide veritatem ostendunt. Determinando vero eam secundum ius naturale, sic videtur ad præsens de ea dicendum, quod actionum humanarum multiplex est differentia. Quædam enim sunt, quæ habent de fornicatione inseparabiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, quæ nullo modo bene fieri possunt, de numero talium non est hæc plures præbendas, alias in nullo casu dispensationem recipere possent, quod nullus dicit. Quædam vero sunt actiones, quæ de se in differenter sunt ad bonum, vel malum, ut lenarestucam de terra, vel aliquid huiusmodi, inter quarum numerum quidam computant habere plures præbendas, dicentes. Ita licitum est habere plures præbendas, sicut habere plura poma. Sed hoc non videtur esse verum, cum hoc, quod est habere plures præbendas, plurimas in se inordinationes contineat, utpote, quia non est possibile aliquem in pluribus ecclesiis deferuire, in quibus est præbendatus, cum præbenda videatur esse ordinata quasi quedam stipendia Deo ibidem ministratum. Sequitur etiam diminutio cultus divini, dum vnus loco plurium instituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum testatorum, qui ad hoc aliqua bona ecclesiis contulerunt, ut certus numerus Deo deferuientium ibi esset. Sequitur etiam inæqualitas, dum vnus pluribus beneficiis abundat, & alius nec vnum habere potest, & multa alia huiusmodi, quæ de facili patent: vnde non potest contineri inter indifferentes actiones, & multo minus inter eas, quæ sunt secundum se bonæ, ut dare elemosinam, & huiusmodi. Sunt vero quædam actiones, quæ absolute considerate deformitatem, vel inordinationem quandam important, quæ tamen aliquibus circumstantiis aduenientibus bene efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere, in se deformitatem quandam important: sed si addatur, occidere malefactorem propter iustitiam, vel percutere delinquentem eam disciplinæ, non erit peccatum, sed iustum. In numero harum actionum vñ esse habere plures præbendas. Quamuis enim aliquas in ordinationes contineat, tamen alia circumstantia possunt superuenire, ita honestantes actum, quod prædictæ inordinationes totaliter euacuantur, utputa, si sit necessitas in pluribus ecclesiis eius obsequio, & possit plus seruire ecclesiæ, uel tantum dicitur absens quam alius præsens, & si qua alia sunt huiusmodi, & tunc istis conditionibus superuenientibus cum recta intentione non erit peccatum etiam nulla dispensatione interueniente, si consideretur tantum ius naturale, quia dispensatio ad ius naturale non pertinet, sed solum ad posituum. Si vero aliquis hac intentione plura beneficia

habeat, ut sit ditior, ut lautius viuat, & ut facilius ad episcopatum perueniat in aliqua ecclesiis ubi est præbendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur, quia est tali intentione, & vnus beneficium habere, quod nullam inordinationem importat, esse illicitum, & sic quidem esset dicendum secundum ius naturale, etiam nullo iure positivo superueniente. Nunc autem certum est per antiqua iura hoc esse prohibendum: patet etiam hæc prohibitioni consuetudine esse contrariam, quæ quidam dicunt illa iura esse abrogata. Nam per contrariam consuetudinem iura humana abrogantur. Quidam vero dicunt per hanc consuetudinem antiqua iura non abrogari, eo quod quædam decretalis &c. Multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicio fuerint deducta, iustitia cogent cedarentur, & hæc controversia iuristis est relinquenda, quamuis hoc videatur esse probabile, quod quantum ad hoc quod iura illa antiqua continent, ius naturale abrogari non possit per contrariam consuetudinem, utpote irrationalem. Quantum autem ad hoc quod solum de iure positivo continetur, potest esse abrogata, præcipue si similes hanc contrariam consuetudinem, in quorum potestate est ius posituum mutare, intendunt per talium dissimulationem antiqua iura mutare. Si ergo antiqua iura, quæ hoc prohibent, in suo robore manent, contraria consuetudine non obstant, certum est non posse aliquem plures præbendas habere absque dispensatione, etiam illis circumstantiis superuenientibus, quæ secundum considerationem iuris naturalis actum poterant honestare. Si autem antiqua iura sunt per consuetudinem abrogata, tunc prædictis circumstantiis superuenientibus et sine dispensatione licitum est plures præbendas habere, sicut quibus circumstantiis licitum non est, quantumcumque que dispensatio interueniat, eo quod dispensatio humana non auferat ligamen iuris naturalis, sed solum ligamen iuris positivi, quod per hominem lauitur, & per hominem dispensari potest.

Et ex his de facili potest patere responsio ad obiecta.

ARTICVLVS XVI.

Utrum omnes sancti, qui sunt per ecclesiam canonizati, sint in gloria, uel aliqui eorum in inferno.

DEINDE queritur, quantum ad gloriam pertinet, utrum omnes sancti, qui sunt per ecclesiam canonizati, sint in gloria, uel aliqui eorum sint in inferno. & uidetur quod aliqui possunt esse in inferno de his, qui sunt in ecclesia canonizati. Nullus enim potest esse certus de statu alienius, sicut ipseniet de se, quia quæ sunt hominis nemo nouit, nisi spiritus hominis qui est in ipso, ut dicitur 1. Corint. 2. sed homo non potest esse certus de se ipso, utrum sit in statu salutis. dicitur enim ecclesia 9. Nemo scit, utrum sit dignus odio, uel amoris, ergo multo minus Papa scit, ergo potest in canonizando errare.

Præterea quicumque in iudicando innititur meo fallibili, potest errare: sed ecclesia in canonizando sanctos innititur testimonio humano, cum inquirat per testes de uita, & miraculis, ergo cum testimonio hominum sit fallibile, uidetur quod ecclesia in canonizando sanctos possit errare.

SED CONTRA. In ecclesia non potest esse error damnabilis: sed hic esset error damnabilis, si ueneretur tanquam sanctus, qui fuit peccator, quia aliqui scientes peccata eius, crederent hoc esse falsum, & si

ita contigerit, possent ad errorem perducere. ergo Ecclesia in talibus errare non potest.

¶ 2 Præ. Aug. dicit in epistola ad Hiero. qd si in scriptura canonica aliquid mendacium admittatur, nutabit fides nostra, quæ ex scriptura canonica dependet: sed sicut tenemur credere illud quod est in sacra scriptura, ita illud quod est communiter per Ecclesiam determinatum, vnde hæreticus iudicatur qui sentit contra determinationem conciliorum. ergo cõmune iudicium Ecclesiæ erroneum esse non potest, & sic idem quod prius.

RESPON. Dicendum, qd aliquid potest iudicari possibile secundum se consideratum, quod reatum ad aliquid extrinsecum impossibile inuenitur. Dico ergo, qd iudicium eorum qui præsent Ecclesiæ potest errare in quibuslibet, si personæ eorum tm respiciatur. Si vero consideretur diuina providentia, quæ Ecclesiam suam Spiritu sancto dirigit, vt non erret, sicut ipse promisit, Ioan. 14. quod Spiritus adueniens doceret omnem veritatem de necessarijs, scilicet ad salutem, certum est qd iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare in his, quæ ad fidem pertinent, impossibile est. Vnde magis est standum sententiæ Papæ, ad quem pertinet determinare de fide, quam in iudicio profert, quàm quorumlibet sapientum hominum in scripturis opinionum. cum Caiphas, quàmuis nequam, tamè quia Pontifex, legatur etiam infcius propheta esse, Ioan. 11. In alijs vero sententijs, quæ ad particularia facta pertinent, vt cum agitur de possessionibus, vel de criminibus, vel de huiusmodi, possibile est iudicium Ecclesiæ errare propter falsos testes. Canonizatio vero sanctorum medium est inter hæc duo: quia tamen honor quem sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, quæ sanctorum gloriam credimus, pie credendum est, quod nec etiam in his iudicijs Ecclesiæ errare possit.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd Pontifex, cuius est canonizare sanctos, potest certificari de statu alius cuius per inquisitionem vitæ, & attestatiõnem miraculorum, & præcipue per instinctum Spiritus sancti, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei.

AD SECVNDVM dicendum, quod diuina providentia præseruat Ecclesiam, ne in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur.

Finis noni quodlibeti.

INCIPIT QVODLIBET DECIMVM.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIVM est de Deo, angelo, & anima.

¶ De Deo quæsitæ sunt tria.

¶ Primo, De eius vnitate.

¶ Secundo, De eius iudicio.

¶ Tertio, De eius sacramento.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vnitas aliquid positive dicat in diuinis, & non remotionem tantum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod vnitas aliquid positive dicat in diuinis, & non

A remotionem tantum, secundum opinionem Magistri. Ex priuationibus enim non constituitur res aliqua: sed ex vnitatibus constituitur numerus, qui est res, cum sit species quantitatis. ergo vnitas non dicitur secundum priuationem tantum.

¶ 2 Præ. Numerus sequitur distinctionem. Si ergo vnitas, & numerus in diuinis non dicerent rem aliquam, non esset in diuinis realis distinctio, quod est hæresis Sabelliana.

¶ 3 Præ. Si vnitas, & numerus in diuinis dicuntur solummodo remotione: per vnitatem autem nihil aliud videtur remoueri quàm numerus, nec per numerum aliud quàm vnitas, sequitur quod vtrumque istorum in diuinis dicitur secundum negationem negationis: sed negatio negationis non est, nisi secundum rationem tantum. ergo vnitas, & numerus non essent realiter in diuinis, quod est inconueniens: & sic vnum & numerus aliquid positive dicunt in diuinis.

SED CONTRA. Omne quod prædicatur de aliquo, prædicatur de eo secundum propriam rationem: sed ratio vnius in negatione consistit. Est enim vnum, quod non diuiditur secundum Philosophum. ergo de Deo prædicatur secundum remotionem tantum.

¶ 2 Præ. Secundum Philosophum in 10. Meta. vni & multa opponuntur, sicut priuatio, & habitus: priuatio autem dicitur per remotionem tantum. ergo vnum, quod inter prædicta duo tenet locum priuationis dicitur per remotionem tantum.

¶ 3 Præ. Vnum supra ens, non addit aliquid secundum rem, quia sic res non esset vna per suam essentiam, addit ergo aliquid secundum rationem tantum: sed quod est secundum rationem tantum, vel est negatio, vel relatio. Cum ergo vnum supra ens non addat aliquam relationem, quia ad aliquid non dicitur, videtur quod addat negationem.

RESPON. Dicendum, quod vnum quod est principium numeri, de necessitate aliquid positive dicit in eo, cui attribuitur, quia cum ex vnitatibus numerus constituitur, nisi vnitas res aliqua esset, numerus res esse non posset, & sic non posset poni in aliquo genere tamquam species. Si ergo vnum, quod conuertitur cum ente, sit idem, quod vnum, quod est principium numeri, oportet quod etiam vnum, quod conuertitur cum ente, aliquid positive superaddat enti, & hoc concedit Auicenna. vnde vult, quod vnum, quod conuertitur cum ente, addat supra ens aliquid, quod ad gentis mensuram pertineat. Sed hoc non potest esse, quia cum vnum, quod conuertitur cum ente, de qualibet re dicatur, oportet quod etiam vnum, quod addit supra ens, sit vna, & sic, vel erit vna per aliquam vnitatem additam, & ita erit processus in infinitum, vel erit vna per essentiam suam, quod si est, stadium est in primo, vt. ens ipsum dicatur vnum per essentiam, non per aliquam rem additam. Sic ergo intelligendum est secundum opinionem Aristotelis, & Commentatoris eius, quod vnum, quod conuertitur cum ente non superaddit enti rem aliquam, sed

E solum negationem diuisionis: & sic huiusmodi vnum, & ponit aliquid in quantum in suo intellectu includit ens, & dicitur remotione quantum ad id, quod superaddit enti. Vnum vero, quod est principium numeri, quod superaddit enti aliquid de genere mensuræ, & similiter numerus cuius est principium, inueniuntur in rebus habentibus dimensionem, quia talis numerus causatur ex diuisione continui, & hic numerus. scilicet ex diuisione continui causatus, est subiectum Arithmetica, etiam secundum Auicennam. Quodlib. S. Tho. I Nulla

Tex. cap. 9. 6. Phy. tex. com. 25. & 5. Meta. tex. com. 11. 16.

1. p. q. 11. a.

D. 79.